

технологіями, збільшення можливостей для підприємництва, зростання експортних можливостей для українських виробників, адже мігранти за кордоном генерують попит на українські товари в країні перебування.

Головна причина, що підштовхує українців до трудової міграції – відсутність гідних умов для заробітку і самореалізації і некомфортний клімат для розвитку підприємництва всередині країни. Це, перш за все, сигнал для уряду, на який давно час відреагувати.

Якщо в Україні будуть створені умови для сталого економічного зростання і з'явиться достатня кількість нових робочих місць, можна очікувати повернення в країну більшості громадян, які зараз працюють за кордоном. Співвітчизники, які отримали під час роботи за кордоном досвід, знання та навички, збагатять тим самим економіку і бізнес-середовище нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Вишнеvsька О.А. Сучасна міжнародна трудова міграція та державна міграційна політика // Статистика України. – 2008. – №2.
2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Шепета Віталіна

студентка

Грабовецький Олександр

старший викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Розвиток ринкових відносин вимагає фундаментальних досліджень проблем конкуренції, яка є об'єктивним економічним законом розвинутого товарного виробництва і виражає внутрішні необхідні, стійкі та істотні зв'язки між відокремленими товаровиробниками в їхній боротьбі за найвищу результативність виробництва, з одного боку, і споживачами їхньої продукції — з іншого. Саме конкуренція виступає внутрішнім механізмом забезпечення ефективного й динамічного розвитку.

Конкуренція означає змагальність суб'єктів господарювання, коли їх самостійні дії обмежують можливість кожного з них впливати на загальні умови реалізації товарів на ринку і стимулюють виробництво необхідної споживачу продукції. Виражається в економічному суперництві окремих товаровиробників, що відбувається між ними з метою задоволення своїх потреб, забезпечення найвигідніших умов виробництва та збуту товару, одержання найвищого прибутку тощо[3].

Економічна конкуренція можлива лише за умов збалансованого поєднання приватних інтересів її учасників та публічних інтересів – щодо дотримання прав та законних інтересів споживачів, держави як організатора господарського життя в суспільстві, територіальних громад у сфері господарювання. Власне під економічною конкуренцією розуміють як змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання, мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначити умови обороту товарів на ринку. Конкуренція, врегульована законодавством – це форма боротьби за існування на повному ринку, завдяки чому досягається збалансованість між попитом і пропозицією, а в кінцевому результаті між суспільними потребами і виробництвом. Її роль у наступному: забезпечити

оптимальний баланс інтересів, запобігти одержанню господарюючими суб'єктами надприбутків; забезпечити нормативний рівень якості товарів; забезпечити необхідні обсяги товарного наповнення ринку[4].

Відповідно до статті 42 Конституції України, не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне, обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Конституційна заборона стосується діяльності, спрямованої на недопущення, обмеження або усунення конкуренції, незалежно від конкретних її видів і складів правопорушень[1].

Господарський кодекс України містить Главу 3 «Обмеження монополізму та захист суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції», де визначені загальні правила антимонопольно-конкурентного законодавства. Згідно з частиною 1 статті 25 Господарського кодексу держава підтримує конкуренцію як змагання між суб'єктами господарювання, що забезпечує завдяки їх власним досягненням здобуття ними певних економічних переваг, внаслідок чого споживачі та суб'єкти господарювання одержують можливість вибору необхідного товару і при цьому окремі суб'єкти господарювання не визначають умов реалізації товару на ринку. Невід'ємними ознаками конкуренції є: наявність на ринку великої кількості незалежних продавців і покупців певного виду товару; наявність на ринку ідентичних або подібних товарів і послуг; відсутність бар'єрів входу (виходу) на ринок для покупців і продавців[2].

Система правових норм, що регулюють суспільні відносини, спрямовані на формування конкурентного середовища, забезпечення ефективного використання суспільних ресурсів, вільний вступ на ринок суб'єктів підприємництва складає підгалузь господарського права – конкурентне право. Іншими словами можна сказати, що конкурентне право – сукупність правових норм, спрямованих на обмеження монополізму та розвиток економічної конкуренції.

В сучасний період об'єктом правової охорони конкурентного права визнається свобода господарської діяльності. В цілому законодавство про захист економічної конкуренції складається з двох частин: законодавства про монополії (оскільки монополізм теж перешкоджає розвитку ринкових відносин і конкуренції) і законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Особливостями правового регулювання конкурентного права є такі:

- конкурентне право – це тісно пов'язане з економічними процесами в державі і використовується для врегулювання специфічних відносин, що виникають в господарській діяльності;

- в сфері правового регулювання конкурентних відносин діють спеціальні структури – Антимонопольний комітет України, якому надано право здійснювати державний контроль за дотриманням конкурентного законодавства, економічною концентрацією (отже, вони діють в інтересах держави повноважень як суб'єкти публічного права). Але, крім цього, суб'єкти господарювання мають право за своєю ініціативою захищати свої права і законні інтереси, від проявів недобросовісної конкуренції як з боку конкурентів, так і з боку відповідних державних органів, звертаючись з позовами до судових органів, у цих випадках вони діють як суб'єкти приватного права;

- правовідносини виникають за ініціативою будь-кого з учасників конкурентних правовідносин, тобто згоди іншого учасника не вимагається;

- учасники конкурентних правовідносин можуть нести відповідальність за порушення конкурентного законодавства (в залежності від скоєного правопорушення) як перед державою, так а перед суб'єктом господарської діяльності, якому була заподіяна шкода, тобто можуть порушуватися як публічні, так і приватні інтереси;

- у випадках виникнення спорів між особами, вони можуть вирішуватись як в позасудовому, так і в судовому порядку[3].

За умови реалізації цих принципів успіхів господарської діяльності досягає господарюючий суб'єкт, який пропонує на ринку якісні товари найкращого гатунку за оптимальними цінами. В кінцевому рахунку зазначимо, що кожен із учасників ринкових відносин може конкурувати і перемагати конкурентів завдяки перевагам, яких здобув власними силами.

Змістом функції мотивації є здатність конкуренції стимулювати підприємців пропонувати на ринок найкращі товари за найнижчими цінами, а також знижувати витрати на їх виробництво. Утриматися на ринку, де панує конкуренція, і при цьому отримати прибуток можливо, лише якщо виконувати зазначені вимоги. Отже, прибуток перерозподіляється на користь підприємців, які використали свої ресурси найпродуктивніше.

З цього випливає, що в цілому конкуренцію можна віднести до сфери публічних інтересів, в той час без задоволення цих публічних інтересів неможливо задовольнити приватні інтереси суспільства інтереси суспільства. Саме в цій якості економічна конкуренція підтримується державою і захищається за допомогою різних правових засобів. Держава здійснює вплив на конкуренцію за допомогою податкової, кредитно-грошової, інвестиційної політики, фінансування наукових досліджень, розподілу державних замовлень, а також безпосередньо через законодавство про захист економічної конкуренції.

Таким чином, конкуренція представляє собою легалізовану форму боротьби за існування на певному ринку, завдяки чому досягається збалансованість між попитом і пропозицією, а в кінцевому результаті між суспільними потребами і виробництвом.

Список використаних джерел

1. Конституція України. – С.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2017 – 56 с.
2. Господарський кодекс України. – Харків: Право, 2018. – 227 с.
3. Костусев О. Захист економічної конкуренції в Україні: стан і проблеми//Економіка України. – 2003. - №7. – С.4-11; Економіка України. – 2003.-№8.-С.13-19
4. Гончарук Т. І. Конкуренція: сучасна економічна характеристика та особливості //Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 2. - С. 130 - 145.